

ปาฐกถาพิเศษ

“บทบาทของศาลเยาวชนและครอบครัวกับการพิทักษ์สิทธิเด็กเยาวชนและครอบครัว”

ฯพณฯ ชาลนุชชัย ลิขิตจิตตะ ประธานศาลฎีกา*

.....

ปัญหาของเด็กและเยาวชนมีความรุนแรงยิ่งขึ้น จนภารกิจของศาลเยาวชนและครอบครัวเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ยิ่งประชาชนคาดหวังและฝากความหวังไว้กับศาลเยาวชนและครอบครัวมากเพียงใด ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงไม่อาจจำกัดตัวเองอยู่ในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเท่านั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวต้องแสดงบทบาทเป็นผู้นำ ให้คำปรึกษา วางแผน พัฒนา ส่งเสริมและสร้างสรรค์ ทรัพยากรบุคคลในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้พิพากษาสมทบที่มีประสบการณ์เป็นที่เคารพ จะมีบทบาทแก้ไขปัญหาลูกหลานเด็กและเยาวชนได้ดีขึ้น ศาลเยาวชนและครอบครัวต้องประสานสัมพันธ์ อธิบายปัญหาและแผนงานของศาลให้ชุมชนทราบและหาแนวร่วมจากภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรต่างๆ ให้ช่วยกันแก้ปัญหาดังกล่าวๆ ให้เบาบางลงโดย

1. ช่วยกันเสริมสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง โดยการแนะนำ ปรีกษา ให้ความรู้ ช่วยเหลือครอบครัวที่มีปัญหา ใกล้เคียงความขัดแย้งในครอบครัวก่อนที่จะแตกร้าง
2. กระตุ้นชุมชนให้เตรียมการฝึกอบรมเด็กที่กระทำผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้อย่างเป็นปกติ
3. มีโปรแกรมบำบัดและฟื้นฟูเด็ก เยาวชนที่ติดยาเสพติด รวมทั้งป้องกันไม่ให้เด็กหลงผิดไปติดยาเสพติดดังกล่าว
4. ฝึกเด็กและเยาวชนให้มีงานทำที่เหมาะสม โดยพยายามเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้ทำงานตามที่ตนเองชอบ เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนไปใช้ชีวิตนอกสถานฝึกอบรมที่มีลักษณะเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น

วิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวหรือ Family Group Conference (FGC) ที่ใช้กันในศาลเยาวชน (Youth Court) ของประเทศนิวซีแลนด์ ไม่เน้นการลงโทษเด็ก แต่จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากเด็กที่เป็นจำเลย ผู้เสียหาย ครอบครัวของจำเลยและผู้เสียหาย ทนายจำเลยที่รัฐบาลจัดให้ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา รวมทั้งเพื่อนสนิท กระบวนการให้ข้อมูลแก่ศาลนี้เรียกว่า Family Group Conference เมื่อ Family Group Conference ตกลงเห็นชอบไม่ว่าจะลงโทษเช่นใด หรือปล่อยตัวจำเลยไปก็ตาม จะแจ้งผลการตกลงให้ผู้พิพากษาทราบ หากผู้พิพากษาเห็นชอบด้วยก็จะพิพากษาไปตามนั้น มีคดีน้อยรายที่ตกลงกันไม่ได้และศาลพิพากษาให้กักขังเด็ก การจัดให้ครอบครัวเด็กที่เป็นจำเลยและครอบครัวของผู้เสียหายเข้ามา

ปาฐกถาพิเศษในโครงการสัมมนา “นวัตกรรมเพื่อการพิทักษ์สิทธิเด็ก เยาวชน และครอบครัวของศาลเยาวชนและครอบครัว” ที่จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 28 -30 กรกฎาคม 2549

ให้ข้อมูลและร่วมตัดสินใจด้วยเพราะกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น โดยถือว่าครอบครัวต้องร่วมรับผิดชอบกับเด็ก
ในกรณีที่เด็กกระทำความผิดด้วย

การจัดให้มี Family Group Conference เป็นวิธีการที่ได้พิสูจน์แล้วว่า มีประโยชน์เพราะ

1. เด็กผู้กระทำความผิดมีส่วนในการแก้ไขชดเชยการกระทำความผิด
2. ครอบครัวของเด็กที่กระทำความผิดต้องเข้ามีส่วนร่วมรับผิดชอบ
3. ผู้เสียหายและครอบครัวมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการแก้ไขชดเชยการกระทำความผิด
4. เด็กผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่ครอบครัวและสังคมไทยได้อย่างปกติสุข
5. ผู้เสียหายได้รับการชดเชยใช้ค่าเสียหาย
6. เด็กผู้กระทำความผิดที่ผ่านกระบวนการ Family Group Conference หวนกลับมากระทำ

ความผิดอีกน้อยมาก

7. ผู้เสียหายและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายพอใจกับการตัดสินใจวิธีนี้
8. Family Group Conference เป็นการตอบสนองต่อหลักปรัชญาของการพิจารณาคดีที่เด็กเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งเน้นการเยียวยาแก้ไขมิใช่การลงโทษ
9. เด็กกลับตัวเป็นพลเมืองดีมากกว่าเด็กที่ถูกลงโทษ

แนวทางในการดำเนินกระบวนการทัศนคติใหม่ของศาลเยาวชนและครอบครัว ประกอบด้วย
กระบวนการในการป้องกันคือ การให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนตามสถานศึกษาต่างๆ เพื่อรู้กฎหมาย รู้ว่า
สิ่งใดกระทำแล้วเป็นความผิด เพื่อเด็กและเยาวชนจะได้ไม่กระทำความผิด และมีกระบวนการสร้างเครือข่าย
ทั้งภาครัฐและภาคชุมชน โดยกระบวนการสร้างเครือข่ายชุมชนนี้เป็นกระบวนการให้ชุมชนเข้ามามีส่วน
ร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นการใช้รูปแบบชุมชนและสังคมเป็น
ฐาน (Community Based Program) โดยเครือข่ายนี้ร่วมกับศาลในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็ก เยาวชน
และครอบครัว เพื่อมิให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการเฝ้าระวังมิให้เด็กและ
เยาวชนที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมจากศาลเยาวชนและครอบครัวแล้วกระทำความผิดซ้ำ และดูแลเด็กและ
เยาวชนดังกล่าวจนเด็กมีความพร้อมที่จะอยู่ร่วมกับชุมชนและสังคมได้อย่างกลมกลืนและเป็นปกติสุข
และในกระบวนการทัศนคติดังกล่าวที่เกี่ยวกับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนี้ศาลเยาวชนและ
ครอบครัวจะดำเนินการในลักษณะที่จะให้มีวิธีการดำเนินการก่อนที่จะมีคำพิพากษาโดยปรับเปลี่ยน
พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีก่อนที่จะมีคำพิพากษา โดยเปิดโอกาสให้เด็กและ
เยาวชนไปใช้ชีวิตหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนอกสถานฝึกอบรม โดยจะส่งให้เข้ารับให้มีการฝึกอบรมใน
สถานฝึกอบรมซึ่งเป็นระบบปิดน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังมีกระบวนการหนึ่งที่ศาลเยาวชนและครอบครัว
นำมาใช้เป็นกระบวนการประชุมกลุ่มเยียวยา ซึ่งเป็นรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน
ผสมผสานกันเชิงบูรณาการ อาจเรียกได้ว่าเป็นการประชุมกลุ่มเยียวยา (Healing Conference) ซึ่งเป็นการ
แก้ไขบำบัด เยียวยา เด็ก เยาวชน และครอบครัวที่กระทำความผิด และเป็นการพิทักษ์คุ้มครองผู้เสียหาย

และในส่วนของการอบรมกระบวนทัศน์ใหม่ของศาลเยาวชนและครอบครัวได้เน้นให้จัดตั้งศูนย์
ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในครอบครัวขึ้นทุกศาล โดยรับไกล่เกลี่ย ให้คำแนะนำ ปรีกษาแก่ครอบครัวที่มีปัญหาข้อ
พิพาท ก่อนที่ปัญหาดังกล่าวจะลุกลามแตกร้างจนถึงขั้นฟ้องร้อง

.....